

Пенсионната вноска за втория стълб трябва да е 8% (www.mediapool.bg 03.05.2022)

www.mediapool.bg, 03.05.2022

Николай Марев, "ДСК Родина"

Големият брой краткосрочни плащания вместо пожизнени пенсии не е провал на втория стълб на пенсионната система, коментира в интервю за Mediapool главният изпълнителен директор на пенсионната компания "ДСК Родина" Николай Марев. По думите му голямо преимущество на т. нар. втора пенсия е дадената възможност на бъдещите пенсионери за избор на конкретен продукт, който съответства в най-голяма степен на техните интереси. Повече за официалните резултати от изплащането на първите редовни пенсии от втория стълб, четете тук. Г-н Марев, около 19 години след старта на тристълбовата пенсионна система в края на 2021 г. започна дългоочакваното изплащане на пенсиите от втория стълб. Неотдавна Комисията за финансов надзор (КФН) публикува и първите резултати от фазата на изплащане. Какъв е основният извод, който можем да си направим въз основа на тях? Основният извод е свършената огромна работа от пенсионните дружества, която позволи през последното тримесечие на 2021 г. да започнем реалното изплащане на пенсиите. Иначе, разбира се, че винаги постигнатото може да се надгражда. А не е ли проблем за системата това, че хората си искат парите веднага? По-голямата част от плащанията от втория стълб се оказват разсрочени до 3 години – тоест те по никакъв начин не изпълняват пълноценно функцията на пенсионен доход. Хората наистина си казват: "Нека веднага си взема това, което ми се полага, а като свършат парите – свършат. После ще му мисля". В България това е начинът на мислене. Тоест, у нас трябва да се случи непоправимото, за да започнем да мислим какво да правим. В някои случаи има вариант човекът да взема по 45 лв. в продължение на 15-20 години, но той избира да получи парите в най-кратък срок. Иначе сте права, че идеята е по принцип човек да има пенсионен доход за дълъг период от време. Колко дълго човек средно следва да получава пенсия според вашите таблици? Около 17-18 години. Тоест, тези средства не изпълняват функцията, за която са предназначени. Не е ли това провал на системата? Не бих казал, че това е "провал", тъй като системата е разчетена за осигурителен период от 40 години, а първите пенсионери са се осигурявали едва преди 19! Все пак е дадена възможност на осигурените за избор. Ако трябва да посъветвам хората, бих им казал да изберат да получават по-малка месечна сума, но за по-дълъг период от време. Да разбирам ли, че вие сте доволен от старта на фазата на изплащане на вторите пенсии? Беше свършена огромна работа, за да се случи това. Самият факт, че не сте чули за сериозни проблеми, е добра новина. На мен ми става приятно, когато виждам в офисите ни жени, които си тръгват щастливи и усмихнати в асансьора и ми споделят: "Служителите ви ме поканиха, обясниха ми, почерпиха ме едно кафе". А в същото време гледам съседната сграда (централата на НОИ, б. р.), от която хората излизат доста озадачени. Обслужването наистина е важно! Разбира се! За мен е важно тези хора, които са работили толкова години, да бъдат информирани, но и да бъдат уважени и да имат чувството, че всичко за правата им им е изяснено и те взимат най-доброто решение за себе си. Защо се получават разлики в сумите на пенсиите при различните компании? Тази част от данните мен доста ме озадачи. Там се представят някакви средни цифри - средни изплатени суми, но е много трудно да се интерпретира защо при едни фондове тези суми са по-високи, а при други – по-ниски. Но е факт, че миксът от различните продукти особено при пожизнените пенсии е различен. Защо липсват еднократните плащания в тези данни? Съгласно законодателството в момента еднократните плащания се извършват, при условие че натрупаната сума в индивидуалната партида на лицето към момента на пенсиониране е по-малка от трикратния размер на минималната пенсия за осигурителен стаж и пенсия, т.е. при суми в партидата под 900 лв. до 24.12.2021 г. и съответно при суми под 1110 лв. след тази дата. Изплащанията на еднократните суми се извършват директно от универсалните пенсионните фондове (УПФ) и съответно има друга статистика за тях. За вас пречка ли е непрекъснатото административно нарастване на минималната пенсия, защото плащанията при вас са обвързани с нея? Не, не бих казал, че е пречка. Еднократно плащане на натрупаната по

партидата сума по закон се прави, когато натрупването е до 3 минимални пенсии за осигурителен стаж и възраст. До Коледа миналата година това бяха 900 лв. (3 x 300 лв.), докато сега са 1110 лв. (3 x 370 лв.). Освен това минималната пожизнена пенсия е 15% от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст на месец. До Коледа 2021 г. тази сума беше 45 лв., а сега стана 55.50 лв. Факт е, че минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст бележи уникален ръст през последните години. От 200 лв. тя се покачи на 370 лв. за последните 2 години. Разбира се, хубаво е да се повишават доходите на хората в нетрудоспособна възраст – в това няма никакъв спор. Въпросът е обаче как се финансира тази промяна. Когато погледнем бюджетът на НОИ и видим колко пари в него идват от осигуровки и колко – от данъци, нещата стават сложни. А това създава проблеми. Такъв проблем е например коефициентът на редукция, с който се намалява пенсията от НОИ за родените след 31 декември 1959 г., тоест за тези които имат УПФ. Той не е справедлив, защото всички граждани плащат данъци, а тези които имат УПФ са ощетени от коефициента на редукция, т.е. техният принос към сегашния държавен трансфер в бюджета на НОИ няма да бъде отчетен в знаменателя на коефициента. Намалението на пенсията от НОИ за родените след 31.12.1959 г. в момента е 9-10%, нали така? Към момента - да. Но този въпрос не е решен дългосрочно. Миналата година се твърдеше, че от септември до декември 2021 г. от втория стълб ще се пенсионира около 17 000 жени, а реално са се пенсионирали малко над 2000. Защо се получава това разминаване? Първо, никъде не е казано, че тези хора задължително трябва да се пенсионира, но те получават това право, като навършат възрастта за пенсиониране. Те могат да продължат да работят и техните осигурителни вноски да продължат да си влизат по техните партии. Второ, със сигурност има някаква част, която са прехвърлили партидите си в НОИ. Трето, има не малко осигурени лица, които работят в чужбина и са извън пределите на страната в момента. Те ще се възползват по-късно от възможностите, които им предлага пенсионното законодателство в България. А възможно ли е част от хората да са получили еднократни плащания? Много е възможно. Нека не забравяме, че това са първите кохорти граждани, родени след 31.12.1959 г., които се пенсионира от втория стълб. От тези хора има доста такива, които имат сериозни бели петна в осигурителната си история през последните 19 години. А и когато хората са болни, а жените са например в отпуск по майчинство, осигурителни вноски в частния пенсионен фонд не влизат, докато в НОИ този период се брои за стаж. Другият проблем е осигуряването върху минимална заплата, ако останалото е неофициален доход. Това също е част от обяснението за ниските натрупвания, които водят до еднократно изплащане на сумата по партидата. Размерът на първите пенсии не е изненадващ – около 50 лв. на месец са пожизнените и над 200 лв. са разсрочените плащания. Нали така? Приблизително статистиките са тези, да. Тук опираме до следното. Еднократното изплащане до 900 лв. (вече 1,110 лв.) човек го получава закуп. Разсрочено се плаща сумата, ако натрупаните средства по партидата не са достатъчни за пожизнено изплащане на минимум 15% от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст на месец (към момента 55.50 лв.). Първият проблем е, че тези хора нямат пълен период на осигуряване, който е около 40 години. Вторият е осигуряването върху нереално нисък доход. При тези, които коректно са се осигурявали, аз съм виждал партии от по 25 000 – 27 000 лв. за 19 години. При положение че при създаването на втория стълб преди 19 години минималната заплата беше около 100 лв., а вноската - 2%, това прави 2 лв. на месец пенсионна вноска. С тази сума няма как човек да има достатъчно натрупвания. Дори при 710 лв. минимална заплата в момента и 5% вноска, това прави едва 35.50 лв. на месец. Какви са разликите между трите вида пожизнени пенсии – без допълнителни условия; с период на гарантирано плащане и пожизнена пенсия, включваща разсрочено изплащане? При първия вид пенсия – без допълнителни условия, размерът на пенсията зависи от натрупаните средства в партидата; средния срок за преживяване според биометричната таблица на НСИ (18 години по действащата таблица в момента за лицата на 62 годишна възраст) и одобрения технически лихвен процент. Този вид пенсия е анюитет без наследяване. И това като че ли е най-ниската сума? Напротив – това е най-високата сума като общо плащане. Защото всяка гаранция на нещо струва пари. Но като месечно плащане изглежда най-ниското. На фона на натрупаните средства това са реалностите. Често сме критикувани, че взимаме комисиона и че има такса за управление, която беше 5%, а сега е 3.75%. Но в същото

време ние гарантираме бруто вноските, тоест всичко, което е платено като вноски в нашия фонд, е гарантирано, независимо какви такси са удържани. Тоест, под минимума не можем да паднем. Но идеята във фазата на натрупване е да инвестираме парите, така че те да стават много повече. А какъв е вторият вариант – пожизнена пенсия с период на гарантирано плащане? В този случай периодът на гарантираното плащане може да бъде от 2 до 10 години. Ако лицето почине в този период, остатъкът от средствата до края на избрания период се наследява. Например ако лицето си е избрало срок от 10 години и то почине преди изтичане на 10-та година, средствата които остават за изплащане на пенсиите от момента на смъртта до края на 10-та година се наследяват. Последният вариант е пожизнена пенсия с период на разсрочено плащане. Това е хибриден вариант. Той е подходящ за лицата с най-големи натрупвания – над 20 000 лв. В този случай всичко зависи от философията на пенсионера, защото всеки си знае – дали иска да вземе максималния доход за себе си или иска сумата да бъде наследена (ако например знае, че е болен). В зависимост от приоритетите си човек може да реши дали му е важно наследствената характеристика на продукта или му е важно да оптимизира месечното плащане. Размерът на месечното плащане може да е между 15% от минималната пенсия (45 лв. преди Коледа 2021 г.) до 100% от размера на минималната пенсия (300 лв. преди Коледа 2021 г.). В случая пенсионерът може да каже, че иска например по 300 лв. на месец за няколко години (в този период средствата се наследяват), но след това остатъкът трябва да е достатъчен за пожизнена пенсия от поне 15% от минималната пенсия на месец. С какъв процент бяха актуализирани пожизнените пенсии и разсрочените плащания от 1 април 2022 г.? При разсроченото плащане от Фонда за разсрочени плащания трябва да актуализираме пенсиите с не по-малко от 50% от реализираната доходност през периода за който се отнася (става дума за доходността на току-що създадените фондове за пожизнени пенсии и разсрочени плащания, б. р.). А при пожизнените пенсии – от Фонда за изплащане на пожизнени пенсии с не по-малко от 50% от превишението на реализираната доходност, която сме постигнали през периода и техническия лихвен процент, въз основата на който е изчислен размера на пенсията. Другите 50% отиват в резерв, който служи за години, в които има ниска доходност. Всеки фонд за изплащане на пенсии има различна политика и различен момент в годината в който извършва актуализациите. 1 април не е задължителна дата за актуализация за всички фондове и има различна практика на нашия пазар в тази връзка. Актуализацията на пенсиите от втория стълб винаги ли е в положителна за пенсионера посока? Възможно ли е тези пенсии да бъдат намалявани при отрицателна доходност например? След като става дума за инвестиции на капиталов принцип, по принцип е възможно и намаление на пенсията. Ако прегледате доходността на пенсионните фондове от 2002 г. досега, ще видите, че имаше отделни 3 години с отрицателна доходност. На практика обаче пенсионните фондове едва ли ще си позволят да намалят пенсиите, защото това би било много голям риск за тяхната репутация. Освен това, както споменах, имат резерви от натрупана доходност през предходни години, с които да компенсират. Четворната управляваща коалиция обяви, че готви ключови реформи в социалната сфера, включително по отношение на пенсиите, в средата на годината. Какви предложения бихте отправили? На първо място имаме нужда от промяна на инвестиционния режим – особено в момент на инфлация. Другата спешна стъпка е да се случи отдавна отлаганото въвеждане на мултифондовете. Не е редно да управляваме по един и същи начин парите на човек, който предстои да се пенсионира утре, и на друг, който тепърва започва трудовата си кариера. А защо мултифондовете, за които слушаме вече 10-15 години, не могат да се случат на практика? Защото няма разбиране по темата. Бих предложил също да се уреди окончателно коефициентът на редукция на пенсията от НОИ, така че да се отчете държавният трансфер. Ако ще има редукция, тя трябва да бъде справедлива. А трябва ли да се увеличи осигурителната вноска за втория стълб над сегашните 5%? Вноската в капиталовата система винаги е мислена да бъде около 8%. Така че, ако искаме да постигнем нещо смислено, вноската трябва да бъде вдигната. Въпросът е обаче за сметка на какво да се случи това увеличение.